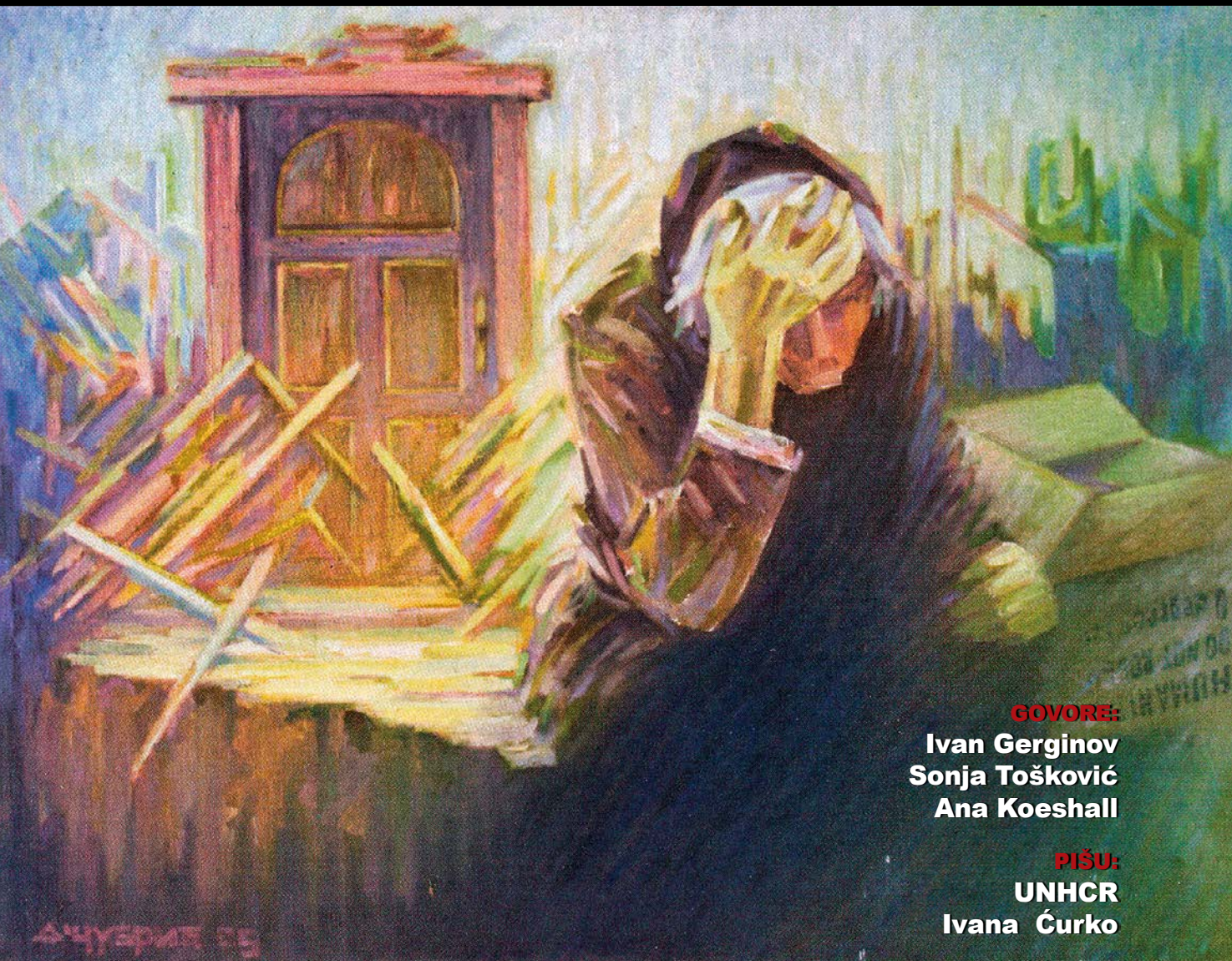

AZIL I IZBEGLICE

GOVORE:

Ivan Gerginov
Sonja Tošković
Ana Koeshall

PIŠU:

UNHCR
Ivana Ćurko

Optimizam u perspektivi

VREME

DODATAK NEDELJNIKA VREME BR. 1246, 20. 11. 2014.

Promocija zaboravljenih i zapostavljenih

Zahvaljujući Evropskoj uniji, koja je kroz program „Jačanje medijske slobode u Srbiji“ finansirala projekat „Pogled uprt u evropsko pravo: Izbeglice i azilanti“, „Vreme“ je od februara 2014. godine objavilo 20 tekstova na temu azila i izbeglica. U tom periodu, objavljeno je i devet specijalnih publikacija, a organizovane su i dve panel diskusije.

I pored toga, tema azila u Srbiji je još uvek nedovoljno promovisana. Prema rezultatima istraživanja „Stav građana Srbije prema tražiocima azila“ koje je za UNHCR uradio CeSid, građani Srbije u najvećem procentu imaju neutralan stav prema sve većem broju tražilaca azila u našoj zemlji. Sa druge strane, veliki broj građana Srbije iskazuje netolerantne stavove prema ovoj populaciji.

Uz činjenicu da će imigranata iz Azije i Afrike biti sve više (ove godine ih je registrovano sto puta više nego 2008. godine), ovakvi podaci mogu da budu zabrinjavajući. Posebno u kontekstu manjkavosti srpskog sistema koji nije dovoljno zaokružen i samodovoljan da može da se nosi sa trenutnim problemima, a kamoli sa onim što dolazi u budućnosti. Objektivni nedostaci azilnog sistema u Srbiji su: manjak smeštajnih kapaciteta, disproporcija izraženih namera za azilom i izvršenih azilnih procedura, neaktivnost službenika MUP-a koji bi trebalo da sprovedu proceduru, problemi prihvatanja migrantske populacije u mestima gde se nalaze centri za smeštaj tražilaca azila, neaktivnost lokalne samouprave, nedostatak strategija integracije za onih nekoliko ljudi koji su dobili neku od izbegličkih zaštita...

Tokom trajanja projekta, reporteri „Vremena“ su bili u skoro svim gradovima u Srbiji u kojima postoje centri za smeštaj tražilaca azila, razgovarali su sa svim relevantnim sagovornicima i predstavili čitalačkoj publici niz svedočenja samih migranata. „Vreme“ se pre svega bavilo

informisanjem i približavanjem azilantskih problema svojim čitaocima, ali i promocijom tolerancije i rušenja predrasuda prema ovoj osetljivoj i ugroženoj grupi.

Što se tiče teme izbeglica, „Vremenu“ su se sa rečima zahvalnosti za medijsku pažnju javljali upravo ljudi iz izbegličkih udruženja koji se danas, 20 godina od

ratova u kojima su izgubili svoje domove, osećaju zaboravljeno i zapostavljeno. Ovaj projekat je bio prilika da se njihov glas ponovo čuje.

„Vreme“ zahvaljuje na pomoći donatorima projekta, kao i svim sagovornicima, autorima tekstova i saradnicima.

M. RUDIĆ

Fenomen koji menja gradove

Turista koji nije bio u Atini 25 godina danas ne bi prepoznao centar ovog grada. Nekada elitni delovi prestonice Grčke, trgovi Omonija i Sintagma, prepuni su imigranata iz azijskih i afričkih država; okolne ulice su nakrcane jeftinim pansionima u kojima oni borave. Slična situacija je i u mnogim drugim grčkim

gradovima. Procene ukupnog broja imigranata u Grčkoj kreću se od nekoliko stotina hiljada do skoro 1,5 miliona – Grčka je, od pre desetak godina, najvažnija „kapija Evrope“ za one koji se kreću prema „obeznatom svetu“ bežeći od rata, nasilja, bede u svojim nesrećnim domovinama.

Od kada je počela ekonomska kriza u

ovoj zemlji, učestalo je i nasilje grčkih desničara nad imigrantima. Desničari stalno tvrde da je enormno skočila stopa kriminala zbog povećanog broja imigranata, što nije istina, ni u Grčkoj ni u drugim državama koje se suočavaju sa sličnim fenomenom. Pritom, prećutkuju činjenicu da je dobar deo grčke ekonomije (poljoprivreda, turizam, građevinarstvo...) godinama počivao na jeftinoj radnoj snazi, a da su tu radnu snagu činili upravo imigranti (devedesetih godina prošlog veka iz balkanskih država i bivšeg SSSR, a dvehiljaditih iz Azije i Afrike).

Srbija je jedna od država koje se nalaze na zapadnobalkanskoj ruti kojom se, preko Turske, Grčke, Makedonije, kreće talas imigranata. Taj talas je svake godine sve veći, i sigurno se neće smanjivati. Njegovom povećavanju doprinose novi ratni sukobi na Bliskom i Srednjem istoku, u mnogim afričkim državama. Samo rat u Siriji, koji je počeo 2011. godine, naterao je u bekstvo van granica ove zemlje milione ljudi, a drastično se pogoršava situacija u čitavom regionu (Irak, Avganistan, Jemen, Somalija...), uz nevesela predviđanja da će stanje verovatno biti još gore.

Većina imigranata kroz Srbiju samo prolazi na putu ka drugim državama Evrope, ali to je situacija koja će se neminovno promeniti. U odnosu prema tražiocima azila, Srbija mora da ispunjava obaveze kao potpisnica međunarodnih konvencija, ali to bi trebalo da bude samo jedan od razloga za poboljšanje njihovog položaja. U ostale razloge bi morale da budu ubrojane i elementarna humanost, solidarnost i svest da se svako može naći u situaciji da mora da napusti svoju zemlju. Bar bi ljudi na ovim prostorima to morali da znaju, stotine hiljada izbeglica je posle jugoslovenskih ratova otišlo zauvek u druge države. Njihov dolazak je takođe menjao gradove i zemlje u koje su stizali, i to nabolje. Bečlije danas priznaju da je njihov grad, nekada nalik na lep, ali pomalo dosadan i sterilan muzej, od kada su u njega devedesetih počele da pristižu izbeglice iz Jugoslavije, a potom i državljani mnogih afričkih i azijskih zemalja, postao dinamična, koloritna prestonica koja živi 24 sata na dan. Sličnim bogatstvom hvale se i mnogi drugi evropski gradovi, i o tome bi morali da misle oni koji u Srbiji pričaju o pogoršanju bezbednosti i strahu od imigranata.

M. TURUDIĆ

Zasad kontrolišemo situaciju

„U saradnji sa MUP-om popravljamo stanje u postojećim okvirima. Ostaje da napravimo novi zakon, da budemo mudri i pažljivi i da to pokrenemo tako da može da živi. Što se nas u Komesarijatu tiče, treba da napravimo dva podzakonska akta, da osposobimo još kapaciteta i da nam se nikada više ne ponovi Bogovađa“

Na kraju godine u kojoj je u Srbiji izrečen rekordan broj namera za azil (preko 10.000) deluje da su nadležne institucije izvukle neke pouke od prošle zime, kada je na stotine migranata iz Azije i Afrike spavalo u šumama oko Centra za smeštaj tražilaca azila u Bogovađi.

O ovogodišnjim aktivnostima Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije „Vreme“ je razgovaralo sa Ivanom Gerginovom, pomoćnikom komesara koji se najviše bavi azilom.

„VREME“: U odnosu na kraj prethodne godine, šta je danas drugačije u sistemu azila u Srbiji?

IVAN GERGINOV: U 2014. godinu Komesarijat za izbeglice i migracije je ušao sa praktično tri centra za tražioce azila. Banja Koviljača je tu od ranije, Bogovađa od 2011, a krajem 2012. otvoren je treći centar u hotelu „Obrenovac“ u Obrenovcu. Početkom 2014. otvoreni su centri u Sjenici i Tutinu, a pre nekoliko meseci i u Krnjači. Obrenovac je u međuvremenu zatvoren zbog situacije sa poplavama i danas je u funkciji stambenog zbrinjavanja ugroženog domicilnog stanovništva. Mi se nadamo da će nam se taj hotel vratiti u sistem.

U ovom trenutku, ova kuća ima disperziju na pet opština, odnosno šest – računajući i Obrenovac. Smeštajni kapaciteti su dignuti na 770 mesta i s tim brojem smo u rangu zemalja u okruženju. Nastavljam i dalje da iznalazimo mogućnosti da kapacitete proširimo za slučajevne nenadanog priliva tražilaca azila.

U saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova postigli smo da je opredeljen po jedan policajac u svakom od centara. Dalje radimo na dogovaranju najefikasnijeg modela kojim bismo lako prepoznali lica koja su već bila u sistemu.

Na koji način?

Na način da se upoređuju fotografije i otisci prstiju. Da se vidi da li se lice zaista

tako zove, da li se javlja peti put u centar, da li je zloupotrebilo gostoprimstvo Republike Srbije, da li ima sudsku zabranu boravka u Srbiji...

Sa čim će to da se upoređuje kada do sada nisu uzimani otisci niti su lica fotografisana?

Pitate me o stvarima koje su u ingerenciji MUP-a. Na putu smo da to organizaciono dobro rešimo i učinimo efikasnim.

Dok se utvrđivanje identiteta osoba i organizaciono ne reši, šta rade službenici MUP-a koji su u centrima?

Izdaju namere za azil i pomažu pri

intervjuisanju licu. Inače, situacija na današnji dan je da imamo nešto manje od 400 zauzetih i oko 350 slobodnih mesta. To znači je u ovom trenutku prilično relaksirana situacija, ali mi se nećemo opušitati. Od 1. marta ponašamo se kao da je zima već počela.

U Bogovađi nema ljudi u šumi?

U Bogovađi je održan miting nezadovoljnih meštana u organizaciji Saveta mesne zajednice. Na mitingu smo bili koleginića Šurlan i ja, međutim, nisu nam dozvolili da govorimo.

Sutradan smo sa Upravom granične policije napravili akciju i sa predstavnicima Saveta mesne zajednice, upravnikom Centra za smeštaj tražilaca azila i predstavnicima tražilaca azila obišli sve sporne lokacije na kojima se navodno nalaze ti ljudi. Našli smo ukupno sedam lica.

Svih sedam lica je sklonjeno u Centar pa će policija uraditi trijažu i videti šta dalje sa njima. Dakle, u objektima i šumama oko centra u Bogovađi nema iregularnih migranata.

I to je bitna razlika u odnosu na prošlu godinu...

Jeste. Bitna razlika je i u tome da mi imamo mesta, ali je jako važno ne istupati senzacionalistički kad je reč o ovoj temi kao što je to uradio novinar „Večernjih novosti“. Mladi kolega Đurović mu je dao korektan intervju, a naslov nakon toga je bio „Sirijci okupirali Beograd“. To nigde, ni u naznaci, nije rečeno... Naprotiv.

Umesto senzacionalizma, treba raditi na uspostavljanju tolerancije, na razbijanju stereotipa i strahova. To su ljudi koji su u nevolji, koji ovuda prolaze. Oni nisu ni sanjali da budu u Krnjači, nego su tu zato što se Krnjača nalazi na njihovom putu ka nekoj

severnijoj zemlji koja ima ozbiljniju privredu i ozbiljniji sistem zaštite.

U poslednja tri meseca, prosečno vreme zadržavanja tražilaca azila u centrima je od pet do deset dana. Treba imati u vidu da se nama javljaju samo lica koja ostaju bez novca.

Pomenuli ste da su smeštajni kapaciteti ujednačeni sa kapacitetima zemalja u regionu. Ono što nije ujednačeno jeste broj izraženih namera. Zašto je to tako? Zašto svi idu kroz Srbiju?

Očigledno je da su trijažne metode različite u regionu. Suština je da se ne dozvoli zloupotreba azilnog sistema i da neko, a taj neko je sada MUP, uradi ozbiljnu trijažu i vidi šta se dalje čini sa licima koja su na teritoriji Srbije uhvaćena kao iregularni migranti, a šta sa onima koji se izjasne kao tražioci azila.

Vi smatrate da postoji zloupotreba sistema?

Da. Sigurno postoji. Činjenice govore da se od 10.000 izraženih namera do 1. novembra u centre javilo samo 7000 lica. To je najmanji broj od 2009. do sada. Uvek je bilo 40 do 50 procenata lica koja se u centre uopšte i ne jave. Očigledno je da su oni uzeli potvrdu o izraženoj nameri da bi je koristili kao instrument zaštite od toga da ne podlegnu sankcijama zbog toga što ilegalno borave na teritoriji Republike Srbije.

To govori u prilog tezi da samo oni koji nemaju novca završavaju u centrima, pa tu čekaju da im novac stigne Vestern junionom. U centre dolaze i lica koja su bolesna ili su doživela neku neprijatnost na putu, pa im treba neko vreme da se konsoliduju.

Ove godine je ponovo aktuelan i Mladenovac...

Slučaj Mladenovac traje od 2012. godine. To je sredina koja nikada nije videla tražio-ca azila, a u anketi koju je radila Ninamedia o njima se govori krajnje negativno i sa fobičnim strahom. Sa druge strane, sredine kao što su Banja Koviljača daju sasvim drugačije odgovore.

Dakle, odluka Vlade Republike Srbije da se u Maloj Vrbici kod Mladenovca otvori novi centar za smeštaj tražilaca azila zasad nije sprovodiva zato što tamo postoji stanovništvo koje se tome opire.

Mi smo Komesarijat za izbeglice i migracije i život u tom centru, ako ga bude bilo, organizovaćemo u zavisnosti od odluka sa vrha. Taj proces traje prilično dugo. Situacija je već hronična i to pitanje je prilično osetljivo. Mi nismo adresa sa koje može da stigne rešenje tog problema.

Raspoloženi smo da tamo uđemo. Imamo i sredstva i znanje da tamo napravimo centar u kome nikako neće biti više od 300 ljudi. Iznošene su razne ideje na tim mitinzima, na kojima sam pokušao da prisustvujem. Dakle, nisu u pitanju hiljade tražilaca azila već ne više od 300.

A ko je odlučio da novo mesto za centar bude baš Mala Vrbica? Svašta ljudi pričaju o toj kaskarni: od priča o kruškama od kojih neko pravi rakiju do radioaktivnih projektila zaostalih od NATO bombardovanja...

Da, priča ima svakakvih. Meni su lično pričali da u Maloj Vrbici 3000 azilanata proizvodi keramičke pločice... To su posledice senzacionalizma vaše struke.

Nalazimo se u momentu kada pregovaramo o Poglavlju 24 i kada je to najistaknutije i najaktuelnije pitanje i sada nam takvi

ZIMA VAN CENTRA: Spavanje u šumi

autogolovi uopšte ne trebaju.

Kasarna u Maloj Vrbici je određena zato što je izuzeta iz master plana Vojske Srbije i označena kao objekat koji više nije u sistemu odbrane Srbije i kome bi se mogla odrediti druga namena. S obzirom na to da su Republika Srbija i Komesarijat, kao državni organ, imali potrebu za takvim objektom, došlo je do takve namene. Sa druge strane, mi ne možemo koristiti sredstva iz pretprirodnih fondova, koja smo već dobili, ukoliko objekat nije u vlasništvu Republike Srbije.

Sredstva za renoviranje tog objekta i dalje postoje?

Dva puta je taj projekat odlagan. Vredan je tri miliona evra i još uvek uspevamo da ga držimo aktuelnim. Bilo bi dobro da se taj problem reši na ovaj ili neki drugi način. Nama u Komesarijatu je potpuno svejedno.

Druga promena u odnosu na prethodnu godinu je rad na izmenama Zakona o azilu. Šta se s tim dešava?

Intenzivirali smo kontakte sa MUP-om i periodično se vidamo sa zaštitnikom građana. Na toj temi se radi i rekao sam već da ima pomaka u smislu angažovanja službenika MUP-a u svakom od centara.

Šta još radi ta radna grupa?

Gledamo da popravimo sve što se sada može popraviti, a što je dozvoljeno pravilima i institucionalnim okvirom. Zakon sam po sebi nije toliko loš koliko su svi činiozi azilne procedure imali nedostatke u svom radu.

U planu rada MUP-a za sledeću godinu je predlog novog zakona o azilu. Tu imamo odobren jedan tvinig projekat preko koga ćemo detaljnije raditi na svim nedostacima sistema.

Nekoliko puta se pominjao taj tvinig projekat, ali nikad detaljno. O čemu se tačno radi?

Delegacija je raspisala poziv na koji su se javili ljudi koji imaju nekakva iskustva sa stanjem u Srbiji. Još se ne zna sa kojom tačno zemljom će se projekat sprovoditi, ali biće to eksperti iz Evropske unije koji imaju iskustva i saznanja o azilnom sistemu u Srbiji. Sa naše strane će učestvova-

ti predstavnici MUP-a i Komesarijata. Sećemo, pisaćemo i napisaćemo ga tokom sledeće godine. Biće i na javnoj raspravi i podložan mišljenjima nevladinog sektora.

A čime će se projekat baviti?

Baviće se otklanjanjem nedostataka u našem sistemu i usaglašavanjem sa zakonodavstvom Evropske unije. Od 2008. je prošlo neko vreme. Videli smo šta smo dobro radili, a šta loše, pa ćemo sve to organizovati da bude operativnije.

Na koji način Komesarijat gleda na disproporciju između broja izrečenih namera za azil, broja sprovedenih postupaka i broja dodeljenih izbegličkih zaštita?

To je, opet, ingerencija MUP-a. Međutim, nismo ni mi baš skroz sa strane s obzirom na to da smo u Zakonu o upravljanju migracijama naznačeni kao neko ko će

predlagati mere i sinhronizovati rad svih uključenih institucija.

Osnovna stvar koju tu treba reći i koju ne voli da čuje nijedna nevladina organizacija, naročito UNHCR, jeste činjenica da mi nismo konačna destinacija tim nevoljnicima. Niko od njih nije krenuo da bude i ostane u Bogovađi, Vračevićima ili Maloj Vrbici, već negde malo severnije gde su povoljnije ekonomske okolnosti. Iz tog razloga je i ovo pitanje manje važno, da tako kažem.

Sporo to ide. Ove godine imamo dodeljene samo četiri zaštite od ukupno 17 od 2008. i to zaista jeste malo, ali kada to uporedimo sa stvarnom željom, ne sa zloupotrebom i načinom da se lakše stigne negde drugde, onda je to baš tu gde i jeste. I vi i ja bismo bili srećni da ti ljudi žele da ostanu ovde jer bi to značilo da nam je plata 2000 evra.

Da li je u tom smislu i integracija ljudi koji su dobili izbegličku zaštitu manje važna?

Integracija je važna i to jeste stvar u kojoj mi kasnimo. Treba uraditi dva podzakonska akta. Jedan je o uslovima smeštaja lica kojima je dodeljena izbeglička zaštita, a drugi je o načinima uključivanja u sredinu. Mi imamo neke nacрте tih podzakonskih akata, ali ćemo sa tim sačekati 2015. godinu i sve uraditi sa ekspertima iz EU.

Osim pomenutog tvinig projekta, šta je još u planu za sledeću godinu?

U saradnji sa MUP-om, dakle, popravljamo stanje u postojećim okvirima. Ostaje da napravimo novi zakon, da budemo mudri i pažljivi i da to pokrenemo tako da može da živi.

Što se nas u Komesarijatu tiče, treba da napravimo ta dva podzakonska akta, da osposobimo još kapaciteta koji će, daće bog, jednog dana biti prazni, ali do tada moramo da budemo spremni na sve i da nam se nikada više ne ponovi Bogovađa.

Sigurni ste da se to neće desiti ove zime?

Činimo sve da se to ne desi i baš aktivno radimo na tome. Naravno, u meri u kojoj objektivna situacija dozvoljava. Nekad su problemi finansije, a nekad poplava u Obrenovcu. Znae, život je čudo i svašta se tu desi. Uspevamo da budemo fleksibilni na neki način i zasad kontrolišemo situaciju. Priliv se konstantno uvećava i potpuno je nepredvidiv.

MIRKO RUDIĆ

Hiljadu koraka integracije

U RS je trenutno malo ljudi koji su dobili međunarodnu zaštitu i koji treba da se integrišu u naše društvo. Sa njima bi trebalo istražiti koji je najbolji model za integraciju i to koristiti u budućnosti. Treba sprovesti pilot-projekte preko kojih bi se pronalazili dobri modeli za integraciju

Od 2008. godine, azil ili supsidijarnu zaštitu u Srbiji je dobilo 16 ljudi. To su oni koji su uspeali da prebrode sve nedostatke procedure azila, nedovoljnu zainteresovanost nadležnih institucija, probleme oko smeštaja tražilaca azila, netoleranciju lokalnog stanovništva... Međutim, šta im preostaje kada konačno dobiju neku od ove dve zaštite

O tome za „Vreme“ govori Sonja Tošković, pravnica Beogradskog centra za ljudska prava, organizacije koja je izvršni partner UNHCR-a i pravni zastupnik jedne grupe tražilaca azila u Srbiji.

Sagovornica, pre svega, kaže da je zbog nepostojanja integracijske politike, polovina od pomenutog broja lica sa izbegličkom zaštitom – već napustila Srbiju.

VREME: Krenimo iz početka. Šta se dešava nakon što lice dobije neku od izbegličkih zaštita?

SONJA TOŠKOVIĆ: Zakon o azilu Republike Srbije nudi određena prava koja su manje-više u skladu sa Ženevskom konvencijom. Zakon garantuje pravo na rad, pravo na socijalnu pomoć, na zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, na pokretnu i nepokretnu imovinu... Mnoga od tih prava su usklađena sa pravima stranaca u Republici Srbiji. Mi to garantujemo osobi koja dobije zaštitu, ali je onda izjednačavamo sa strancem. To znači da su prava koja osoba sa zaštitom ima veoma restriktivna.

Ako dobro razumem, osoba sa nekom od izbegličkih zaštita je pred zakonom isto što i stranac?

Ona bi trebalo da ima više prava nego stranac, ali u praksi – nema. Međutim, to nije tako samo u Srbiji. Isto je i u mnogim zemljama Evropske unije.

Posebna zaštita treba da postoji i to naš Zakon o azilu i predviđa u nekim slučajevima. Izbeglica ima pravo na smeštaj godinu dana od dobijanja statusa izbeglice. Mi smo se obratili Komesarijatu za izbeglice i migracije koji je nadležan za integraciju

sa pitanjem šta to u praksi znači. Komesarijat je odgovorio, prilično opširno i generalno, da će se ta odredba sprovesti shodno mogućnostima Republike Srbije. Zakon, dakle, garantuje smeštaj ili novčanu nadoknadu kojom bi lice sa statusom platilo sebi

smeštaj. Do sada nismo imali ovaj drugi slučaj, a što se tiče prvog, imamo, na primer dva lica, koji već dugi niz godina imaju supsidijarnu zaštitu i žive u centru za azil.

Šta je sa ostalih 14 osoba koje su dobile neku od izbegličkih zaštita?

Ostali su uglavnom sami sebi plaćali smeštaj. Nisu se ni obraćali Komesarijatu za smeštaj. Mi smo Komesarijat pitali u vezi sa planom integracije za jedan par iz Turske koji je dobio izbegličku zaštitu, međutim, Komesarijata je odgovorio da trenutno nemaju plan integracije niti su u mogućnosti da ponude bilo šta što bi na neki način uredilo proces integracije.

A plan integracije bi trebalo da postoji?

Trebalo bi da postoji i to ne prema Zakonu o azilu, već prema Zakonu o migracijama koji je u jednom delu nadležan za integraciju izbeglica. Komesarijat, koji ima potpunu slobodu u toj oblasti, trebalo bi da sastavi ne samo plan integracije već i nekakav podzakonski akt, da inicira nešto, bilo šta... Trenutno ne postoji ništa. Tu je čitav set socijalnih, ekonomskih, kulturnih prava koja izbeglice treba da imaju da bi mogle da se integrišu.

Konvencija o statusu izbeglica UN ima član koji propisuje da lica koja dobiju izbegličku zaštitu treba da se asimiliraju i naturalizuju. Taj član državama koje ratifikuju Konvenciju prepusta slobodu tumačenja asimilacije i naturalizacije. U prevodu, asimilacija znači da se status izbeglice izjednači sa statusom državljanina.

To, naravno, ne postoji u praksi. Možda bi bukvalno sprovođenje tog člana i bilo najlakše za izbeglicu koja bi nakon što dobije izbeglički status sačekala tri godine, kako nalaže Zakon o državljanstvu, i onda podnela zahtev o državljanstvu. Međutim, tu bi trebalo da postoje neke posebne, zaštitne mere. Nije isto biti stranac u Srbiji i izbeglica. Stranci su ljudi koji su došli ovde da rade, otvorili su firmu, rade za nekoga, imaju socijalno i zdravstveno osiguranje... Izbeglice nemaju ništa.

Šta bi mogle da budu te posebne zaštitne mere?

Pre svega, da se normativno propišu precizna prava i obaveze. Sa Zakonom o azilu treba uskladiti druge zakone, poput Zakona o državljanstvu, Zakona o strancima, Zakona o visokom obrazovanju, o srednjem obrazovanju, Zakona o socijalnoj pomoći i gornjim drugim zakona. Iako se nigde to ne

kaže eksplicitno, izbeglice se mogu podvući pod neku od postojećih pravnih normi koje daju zaštitu ranjivim grupama. Sa druge strane, naši državni organi apsolutno ne prepoznaju kategoriju izbeglica po Zakonu o azilu. Oni prepoznaju izbeglice iz bivših država SFRJ, ali ovo sada je za njih potpuno nepoznato.

Imali smo i još uvek imamo mnogo poteškoća u vezi sa integracijom jednog od naših klijenta, sa izadavnje njegove putne isprave, sa nostrifikacijom diplome zbog uvođenjem na tržište rada – samo da dobije radnu knjižicu tj. jedinstveni evidencijski broj. Bez radne knjižice ne može ništa. Da ne pričamo o tome da naš Nacionalni akcioni plan za zapošljavanje uopšte ne prepoznaje, kao ranjivu grupu, izbeglice po Zakonu o azilu. To ne znači da neće. Treba inicirati takvu promenu. Ceo sistem azila je neefikasan, a integracija je potpuno zapostavljena.

Šta su posledice zapostavljene integracije?

Posledice su te da ko god ovde dobije azil, a sve više ljudi ga dobija, neće uspeti da se integriše u društvo, biće prpušteni sam sebi. Posledica je i to što su, recimo, dva turska državljanina koje smo zastupali i koja su dobila izbeglički status, posle nepunih godinu dana otišli da žive u drugu zemlju. UNHCR im je pomogao da odu u jednu zemlju Evropske unije. Otišli su zato što ovde nisu imali nikakve šanse da se integrišu. Tražili smo od Komesarijata da im omogući integraciju u naše društvo. Da im, za početak, organizuje kurs srpskog jezika, tražili smo od MUP-a da im izda putnu ispravu za izbeglice kako bi mogli slobodno da se kreću... Nažalost, ništa od toga nije bilo ispunjeno.

Osim učenja jezika, šta bi konkretno još moglo da postoji što bi im pomoglo u integraciji?

Osim učenja jezika, tu je svakako pristup tržištu rada. To bi značilo i prekvalifikacije, dokvalifikacije, priznavanje stranih diploma što je jako teško, učenje kulture i istorijskog nasleđa zemlje u kojoj sada žive, pristup osnovnom i srednjem obrazovanju za decu, pravo na jednogodišnji

smeštaj, pravo na zdravstvenu zaštitu i pravo na socijalnu pomoć koja inače jeste propisana Zakonom o azilu, ali to do sada niko od tražilaca azila ili lica sa izbegličkom zaštitom nije dobio. To je set prava koja propisuju i Ženevska konvencija i direktive EU.

Na koji način se izbeglice leče? One nemaju zdravstvenu zaštitu?

Izbeglice imaju pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu. U Hrvatskoj, recimo, imaju pravo samo na osnovnu zdravstvenu zaštitu ili urgentnu zaštitu i ništa dalje od toga, i to je sada menjano poslednjim promenama njihovog Zakona o azilu.

Kod nas izbeglice i lica sa supsidijarnom zdravstvenom zaštitom imaju pravo na kompletnu zdravstvenu zaštitu. Troškove jednim delom snosi Ministarstvo zdravlja, a drugim delom UNHCR i Danski institut za izbeglice. Isto važi i za tražioce azila. To je pohvalno, ali opet, ne znači da se nešto neće promeniti ako se poveća broj osoba kojima je potrebna takva pomoć.

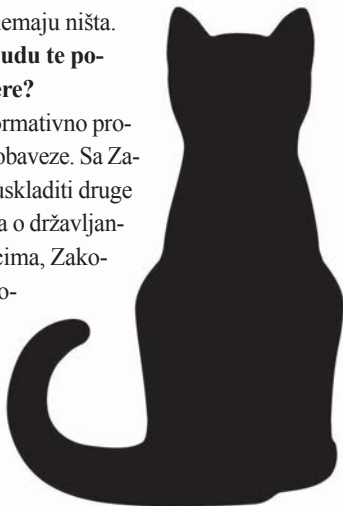
Beogradski centar za ljudska prava je pravni zastupnik izbeglica iz Tunisa i Iraka. Šta vam oni pominju u komunikaciji? Da li pominju baš ove probleme?

Kako da ne. Naš klijent poreklom iz Iraka je, recimo, šest godina potpuno nepravedno zapostavljen i jedva da je ostvario i minimum svojih prava. Regulisano mu je jedino pravo na smeštaj. Živi u kućici u dvorištu Centra za azil u Banji Koviljači i to je više nego što Zakon propisuje, ali on nema ništa drugo. Zahvaljujući Danskom institutu za izbeglice, uspeo je da se zaposli tako što prevodi i to je to.

Pravo na spajanje porodice na primer, koje nisam ranije pomenula... Nije video sina šest godina. Pravo na putnu ispravu takođe nije ostvario, pravo na slobodu kretanja. To ništa nije uređeno. Ne postoje normativna pravila kako treba da izgleda putna isprava za lice koje ima supsidijarnu zaštitu ili azil, ne postoji papir sa kojim bi on mogao da ode da vidi sina.

Pokušali smo da mu nostrifikujemo diplomu, ali Komesarijat nije hteo da plati taksu jer je preskupa. Postavili su jako čudan zahtev da dokažemo da će mu diploma biti nostrifikovana ako oni plate taksu. To je potpuno nemoguće...

Što se tiče jezika i kulture, on se sam

BOGOVAĐA: Fudbal kao međunarodni jezik

edukovao. Može se reći da je on je prva, pilot žrtva loše integracijske politike u Srbiji i zbog toga je u vrlo teškom psihosocijalnom stanju.

Koji je značaj integracija u drugom smeru? Koliko bi lokalno stanovništvo u Srbiji bolje razumelo izbeglice da postoji bolji sistem integracije?

Što se tiče stavova, mislim da je poslednje istraživanje UNHCR-a i te kako pokazalo koliko smo, u stvari, netolerantno društvo. Mislim da migracijski tokovi treba da se posmatraju kao prednost, a ne kao mana. Senzibilisanje lokalnog stanovništva je dugoročan proces koji je na svima nama. Sa druge strane, nadležne državne institucije bi trebalo dobro da biraju mesta gde će otvarati centre za smeštaj migranata. Tome treba da prethodi neka edukativna politika kojom bi se ljudima objasnilo ko to dolazi u njihovo mesto, zašto i tako dalje.

Da li i to spada u integraciju?

Ja mislim da spada. U zakonu nije tako, ali senzibilizacija društva i njihovo uopoznavanje sa drugačijim kulturama i narodima može samo da bude pozitivan proces u prihvatanju različitosti. Procedura dobijanja izbegličkih zaštita je dug period tokom koga ti ljudi moraju da žive jedni sa

drugima. To je prirodan proces.

U suštini, kod nas je sada dobra okolnost to što imamo malo ljudi koji treba da se integrišu. Sa njima treba praviti male pilot-projekte preko kojih bi se pronalazili dobri modeli za integraciju.

Da se razumemo, nekim ljudima i ne treba integracija. Neki su dugo u Srbiji, imaju porodice, posao, znaju jezik... Ostalima nije lako i zbog njih treba unaprediti sistem.

Kakvo je stanje sa integracijom u pomenutoj Hrvatskoj?

Hrvatska je prošla proces EU integracija i tu može da posluži kao dobar primer za nas. Hrvatska je imala slične probleme kao i mi pre nego što je postala deo EU. Ima ih i sada, posebno kada govorimo o integraciji.

Gledajući primer EU, odgovor na pitanje da li će integracija biti uspešna zavisi od toga koliko je država ekonomski jaka. Hrvatska je na dnu ekonomsko-socijalne lestvice EU zemalja. Imaju oni na raspolaganju neke fondove koje mi nemamo i ono što je kod njih uspešno jeste stambeno zbrinjavanje koje traje do dve godine. Mesečna novčana pomoć iznosi oko 600 kuna – oko 80 evra. Izbeglice dobijaju i neku humanitarnu pomoć u vidu paketa hrane. Dosta loše se sprovodi postupak obrazovanja

jer se deca ne uključuju u obrazovni sistem tokom procesa dobijanja statusa, nego tek nakon toga, i tu se gubi dosta vremena. Jezik uče na Filološkom fakultetu u Zagrebu i to traje, doduše, šest nedelja, ali je barem nekako organizovano. Nostrifikacija praktično nije moguća, a i uslovi za državljanstvo su prilično zahtevni.

Kakvo je stanje u Evropskoj uniji?

Klasifikaciona direktiva, koja se bavi integracijskim politikama, zbog nejednakih ekonomskih snaga članica propisuje samo minimalne uslove integracije. To što Hrvatska garantuje pravo na smeštaj na dve godine je recimo iznad minimuma koje propisuje direktiva.

Sa druge strane, neke od država članica su veoma restriktivne. Austrija i Nemačka, na primer. Tamo se akademska i stručna javnost bori da se izjednače prava i obaveze lica sa supsidijarnom zaštitom i lica sa izbegličkim statusom. Oni su, dakle, na tom nivou... Svi zagovaraju da se te dve zaštite izjednače, ali država to odbija jer je u pitanju ogroman broj ljudi koji ima supsidijarnu zaštitu. Najveći stepen integracijskih prava daju Švedska i Velika Britanija.

M. RUDIĆ

KRNJEŠEVCI: Regionalni stambeni program

IZBEGLICE I UNHCR

Rešenja na vidiku

Gradonačelnik Beograda, predstavnik Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije, šef Predstavništva UNHCR za Srbiju i vršilac dužnosti direktora gradskog Centra za socijalni rad potpisali su u petak, 14. novembra, ugovor o izgradnji objekta za socijalno stanovanje u zaštićenim uslovima u Kamendinu.

Projekat se finansira iz Pretpristupnih fondova Evropske unije za 2012. godinu (IPA 2012), a sufinansira i realizuje ga Visoki komesarijat za izbeglice UN (UNHCR) uz podršku i pomoć Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije i gradskog Centra za socijalni rad. Grad je obezbedio građevinsko zemljište i potrebnu infrastrukturu. Zgrada u Kamendinu, čije se useljavanje očekuje na jesen iduće godine, četvrta

je u nizu objekata za socijalno stanovanje u zaštićenim uslovima za koje je zemljište obezbedio grad Beograd. Izbeglice iz kolektivnih centara na teritoriji glavnog grada uselile su se u prvi ovakav objekat sa 20 stanova u Velikom Mokrom Lugu, izgrađen sredstvima vlade SAD, u aprilu 2012. godine. Usledila je gradnja 40 stanova u dva objekta sredstvima Evropske unije (IPA 2009) i useljavanje korisnika u junu 2013. U toku je izgradnja poslednjeg objekta na istoj lokaciji – 20 stanova, sredstvima Fondacije Ana i Vlade Divac i donatora.

U Kamendinu će se graditi 45 stanova u okviru projekta "Podrška poboljšanju životnih uslova prisilnih migranata i zatvaranju kolektivnih centara" namenjenih za 36 najugroženijih porodica raseljenih iz kolektivnog centra Krnjača i devet ugroženih

Socijalno stanovanje

Koncept „Socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima” unet je u Strategiju razvoja i socijalne zaštite Republike Srbije i ocenjen je kao najbolje i najadekvatnije rešenje za lica koja i dalje borave u kolektivnim centrima. U okviru ovog koncepta obezbeđuju se stambena rešenja za najugroženije kategorije kojima je potrebna dodatna pomoć lokalnih centara za socijalni rad. Do danas je koncept „Socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima” realizovan u 42 opštine širom Srbije u kojima je izgrađeno 976 stambenih jedinica od kojih 556 sredstvima Evropske unije.

UNHCR
The UN Refugee Agency

raseljenih porodica sa drugih lokacija na teritoriji Beograda. Realizacijom ovog projekta biće stavljen katanac na kolektivni centar u Krnjači, poslednji i najveći kolektivni centar za smeštaj izbeglih i raseljenih lica na teritoriji Beograda.

Zahvaljujući ovom i brojnim drugim projektima trajnih stambenih rešenja za raseljene, broj kolektivnih centara u Srbiji smanjen je sa 92 koliko ih je bilo 2007. godine (kada su tadašnji republički Komesarijat za izbeglice i UNHCR osnovali Radnu grupu za zatvaranje kolektivnih centara) na 14 koliko ih (prema podacima KIRSM) ima u oktobru ove godine (sa 266 izbeglih i 738 raseljenih lica). Zatvaranje preostalih kolektivnih centara u zemlji očekuje se u naredne dve godine. Veliki broj stambenih rešenja biće obezbeđen i kroz Regionalni projekat stambenog zbrinjavanja izbeglica iz perioda 1991-1995. godina.

Da podsetimo, Regionalni program stambenog zbrinjavanja (RSP), namenjen rešavanju stambenih problema 27.000 porodica izbeglica i raseljenih iz konflikta 1991-1995. u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Crnoj Gori i Srbiji iniciran je tokom posete Visokog komera za izbeglice UN Republici Srbiji 2009.godine. Donatorska konferencija održana je u Sarajevu u aprilu 2012. godine. U tom momentu, planirano je da se program sprovede u roku od pet godina – do 2017. godine. Vrednost Regionalnog programa za sve četiri zemlje iznosi 538 miliona evra, od kojih je do sada prikupljeno 246 miliona evra. Najveći donator – oko 70 odsto – je Evropska unija. Ukupna vrednost programa za Republiku Srbiju iznosi 330 miliona evra. Ovim sredstvima planirano je zbrinjavanje 16.780 porodica (42.000 lica). Republika Srbija i Banka Saveta Evrope, koja upravlja fondovima, potpisale su Okvirni sporazum o sprovođenju RSP u oktobru 2013. godine. Visoki komesarijat za izbeglice UN (UNHCR) i Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) dobili su zadatak da nadziru

sprovođenje programa i informativne kampanje, osiguravaju transparentnost procedura te da o tome redovno izveštavaju donatore.

Prvi korisnik u Republici Srbiji dobio je pomoć u građevinskom materijalu u okviru prvog talasa potprojekata 2. oktobra ove godine, čime je zvanično počelo sprovođenje RSP u Republici Srbiji. U toku je realizacija prvog talasa vrednog oko 2,5 miliona evra, koji uključuje dodelu 125 paketa građevinskog materijala i 70 montažnih kuća.

U okviru drugog talasa potprojekata čija vrednost iznosi 12,5 miliona evra, Republički Komesarijat za izbeglice i migracije objavio je, početkom novembra, javne pozive izbeglicama za dodelu: 160 socijalnih stanova sa mogućnošću otkupa u opštinama Šabac, Vršac, Kikinda, Bajina Bašta, Šid, Paraćin, Prokuplje i Kruševac. Stanovi u ovih osam opština se dodeljuju u zakup po povlašćenoj ceni, uz mogućnost otkupa kao i 40 socijalnih stanova u zaštićenim uslovima bez mogućnosti otkupa u Sremskoj Mitrovici (kao i za druge projekte, glavni uslov je da potencijalni korisnici nemaju rešeno stambeno pitanje u Srbiji ni u zemlji porekla, te da nisu prodali ni obnovili stanove/kuće u zemlji porekla); postavljanje 120 montažnih kuća na građevinskim placovima korisnika koji imaju prebivalište u gradovima Zrenjanin, Kragujevac, Pančevo, Smederevo, Sremska Mitrovica, Loznica i Šabac, opštinama Aranđelovac, Bačka Palanka, Vršac, Žabari, Irig, Kula, Koceljeva, Odžaci, Petrovac, Pećinci, Prokuplje, Ruma, Sečanj, Smederevska Palanka, Srbobran, Sremski Karlovci, Stara Pazova, Temerin, Topola, Ub i Šid i gradskim opštinama grada Beograda – Barajevo, Zvezdara, Obrenovac, Palilula, Rakovica, Savski Venac, Surčin i Čukarica (osnovni uslov za ovaj vid stambenog rešenja je da potencijalni korisnici poseduju sopstveni plac za gradnju. Lica kojima budu dodeljene kuće postaće vlasnici objekata i snositi troškove komunalnih priključaka).

Medijska kampanja je počela, a timovi

Sistem azila

Broj tražilaca azila u Republici Srbiji je u neprestanom porastu od 2008. godine kada je počeo da se sprovodi Zakon o azilu RS. Prema podacima MUP RS, u Srbiji je do kraja oktobra 2014. godine azil zatražilo više od 10.000 osoba.

U Srbiji postoji jedan stalni centar za smeštaj tražilaca azila – u Banji Koviljači i četiri privremena – u Bogovađi, Sjenici, Tutinu i Krnjači.

Da bi se Zakon prilagodio izmenjenim okolnostima, Vlada je u novembru 2013. godine osnovala radnu grupu o azilu koja je dobila zadatak da radi na njegovim izmenama. Radnu grupu čine predstavnici nadležnih institucija – MUP-a, Komesarijata za izbeglice i migracije, civilnog sektora i međunarodnih organizacija. Ostvaren je značajan napredak, koji međutim nije nastavljen jer od proleća ove godine nije održan nijedan sastanak ove radne grupe.

Komesarijata i UNHCR već su krenuli u obilazak pomenutih opština u kojima održavaju sastanke sa potencijalnim korisnicima da bi im detaljno objasnili uslove konkursa i odgovorili na sva pitanja.

Do kraja novembra očekuje se objavljivanje javnih poziva opštinama zainteresovanim za rešavanje problema izbeglica na njihovoj teritoriji putem dodele 300 paketa građevinskog materijala i kupovine 250 seoskih domaćinstava. Kao i u prva dva potprojekta, nakon odabira opština i sklapanja ugovora sa njima, Republički Komesarijat će raspisati javne pozive za izbeglice sa teritorije tih opština.

Odmah posle toga, u prvom kvartalu 2015. godine, očekuje se objavljivanje javnih poziva za sva četiri vida stambenih rešenja u okviru trećeg potprojekta RSP. U okviru ovog potprojekta planirana je realizacija 715 rešenja na teritoriji grada Beograda u vrednosti od oko 13 miliona evra.

Srbija je izradila i peti potprojekat, čije se odobrenje očekuje.

Uz ovaj proces, UNHCR nastavlja da radi sa vladama država u regionu da bi se osiguralo rešavanje preostalih nerešenih pitanja izbeglica iz Hrvatske i BiH.

Odeljenje za odnose sa javnošću
Predstavništva UNHCR za Srbiju

Sačuvati zavičaj od zaborava

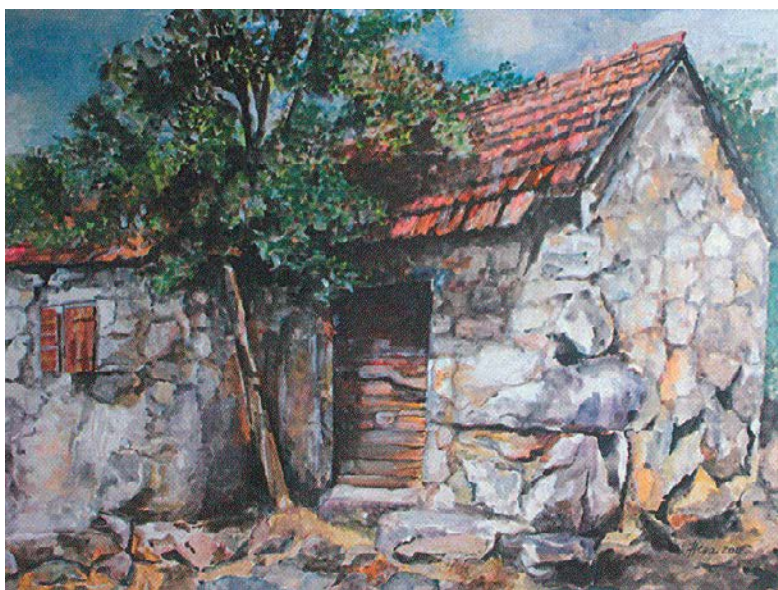
Od 2009. godine Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije finansirao je više od 200 projekata izbegličkih udruženja sa preko 50 miliona dinara

Udruženja izbeglica i interno raseljenih lica prisutna su više od dvadeset godina na teritoriji Republike Srbije – faktički od samog dolaska izbeglica. Kako su se i migratorne grupe u Srbiji proširile, dobijanjem nadležnosti u oblasti azila i readmisije, Komesarijat za izbeglice i migracije RS deo svojih sredstava izdvaja i za projekte nevladinog sektora koji se bave povratnicima po Sporazumu o readmisiji i azilantima.

isključivo putem javnih poziva u skladu sa Uredbom Vlade o sredstvima za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koje realizuju udruženja. Sredstva za ovu namenu predviđaju se budžetom početkom godine. Komesarijat, obično tokom godine, raspisuje tri javna poziva kako bi se ispratila dinamika predviđenih aktivnosti jer postoji veliki broj udruženja koja apliciraju za sredstva.

teritoriji RS, koje se bave pitanjima od značaja za gore navedene kategorije korisnika. Javni poziv se oglašava na internet stranici Komesarijata.

U javnom pozivu je naznačen ukupan iznos obezbeđenih sredstava, kao i koliki su minimalni i maksimalni iznos sredstava po zahtevu Udruženja (obično od 50.000 do 500.000 dinara). Sredstva koja ne budu namenski utrošena, moraju se vratiti Komesarijatu za izbeglice i migracije.

IZLAGAČI KRAJIŠKOG LIKOVNOG SALONA: Nena Zagorac, Predrag Zagorac i Branka Baijić

Finansirani projekti su usmereni na očuvanje kulturnog identiteta krajnjih korisnika, istraživanjima od značaja za utvrđivanje stanja i potreba korisničke populacije u procesu integracije i reintegracije i pri ostvarivanju održivog povratka. Komesarijat finansiranjem projekata nastoji da podrži i programe pravne i drugih vidova pomoći, programe unapređenja informisanosti u oblastima od značaja za korisničku populaciju, kao i programe usmerene na unapređenje položaja izbeglica, interno raseljenih lica, tražilaca azila ili povratnika po osnovu Sporazuma o readmisiji.

Od 2009. godine, Komesarijat je ustanovio praksu da se sredstva odobravaju

Komesarijat, inače korisnik sredstava budžeta RS, podstiče programe koje realizuju udruženja i koji su od javnog interesa u skladu sa odredbama Uredbe, a odnose se na oblast u kojoj se program realizuje, teritoriju na kojoj bi se program realizovao, vreme i dužinu trajanja programa, vrstu i obim aktivnosti koje bi se vršile u toku realizacije programa i ukupan broj lica koji je potreban za izvođenje programa.

Komesarijat raspisuje javni poziv za finansiranje programa od značaja za populaciju izbeglica, interno raseljenih lica, tražilaca azila i povratnika po Sporazumu o readmisiji. Na konkursu mogu da učestvuju nevladine organizacije, registrovane na

Da bi projekti učesnika konkursa bili uzeti u razmatranje, neophodno je da ispunje uslove, tj. da sadrže svu traženu dokumentaciju propisanu konkursom, potpisanu, overenu i podnetu u propisanom roku; da projekat doprinosi unapređenju položaja izbeglica, interno raseljenih lica, tražilaca azila ili povratnika po osnovu Sporazuma o readmisiji, kao i da informacije prikupljene projektnim aktivnostima doprinose Komesarijatu u rešavanju problema korisničke populacije.

Prioritet za finansiranje imaju programi usmereni na istraživanja od značaja za utvrđivanje stanja i potreba korisničke populacije u procesu integracije i reintegracije

i pri ostvarivanju održivog povratka, zatim programi pravne i drugih vidova pomoći, programi unapređenja informisanosti u oblastima od značaja za korisničku populaciju, kao i programi usmereni na očuvanje kulturnog identiteta krajnjih korisnika. Udruženja su u obavezi da dostave izveštaj o realizaciji određenog programa i finansijski izveštaj sa dokazima (kopije računa, otpremnice, izvode iz banke o izvršenim plaćanjima i drugu validnu dokumentaciju u predviđenom roku po isteku realizacije programa).

Od 2009. godine Komesarijat je finansirao preko 200 projekata udruženja sa preko 50 miliona dinara. Tu treba pomenuti NVO i udruženja koja pružaju pravnu pomoć svim kategorijama migranata kroz pravne savete, pribavljanje dokumenata u državama/mestima prethodnog prebivališta,

populaciju (dospele, a neisplaćene penzije u Hrvatskoj, privatizacija bez učešća Srba u državama nastalim nakon raspada Jugoslavije, problem stanarskih prava...).

Važno je takođe očuvanje od zaborava kulturnog identiteta i tradicije starog kraja, te se finansiraju i projekti koji doprinose upoznavanju mladih generacija, kao i lokalne sredine u kojoj sada borave izbeglice i interno raseljena lica, sa folklorom i običajima.

Redovno se finansira Krajiški likovni salon, koji živi već 28 godine, od toga 15 godina u izbeglištvu. Ovaj Salon je prvi put organizovan početkom 80-ih godina prošlog veka u Kninu. Kontinuitet ove izložbe nakratko je prekinut 1995. godine zbog progona, ali je ona nastavila svoje trajanje i na prostoru Srbije, gde je izbegao najveći deo Srba iz Krajine. Umetnici okupljeni

Pored toga, finansiraju se programi usmereni na istraživanje stanja potreba među izbegličkom i povratničkom populacijom, kako bi se redovno ažurirali podaci i reagovalo u skladu sa potrebama. Finansiraju se i projekti romskih udruženja koji obezbeđuju pomoć romskoj deci interno raseljenim licima i readmisantima u savladavanju školskih sadržaja i uključivanju u redovan školski sistem, putem radionica i vannastavnog rada sa ovom populacijom.

Od posebnog značaja su projekti koji se baziraju na praćenju održivosti povratka i pristupa pripadajućim pravima lica koja se vraćaju u BiH, Hrvatsku, na Kosovo i Metohiju, putem sprovođenja anketa među povratnicima. To nam omogućava da sagledamo stvarnu sliku na terenu, a ne da dobijamo samo informacije plasirane od predstavnika vlasti BiH i Hrvatske, ili među-

pisanje podnesaka, punomoćja i sl.

Redovno se finansiraju programi obeležavanja datuma od značaja za izbegličku populaciju, obeležavanje velikih pogroma srpskog naroda (Bljesak, Oluja, Medački džep, Miljevački plato...), spomen-posete stratištima Srba u Jasenovcu, Jadovnu i sl.). Na ovaj način se odaje pošta stradalima i čuva istina o stradanju Srba na teritoriji Hrvatske.

Finansiraju se publikacije i zbornici koji objedinjuju tekstove eminentnih stručnjaka, istoričara i analitičara, koji se bave problematikom položaja srpskog naroda u regionu. Finansiraju se okrugli stolovi i radionice posvećeni aktuelnim temama za ovu

oko Krajiškog likovnog salona odlučili su da se predstave javnosti u Srbiji, ali i da na taj način svoj zavičaj (bilo da je reč o crkvama i manastirima, gradovima, selima, pejzažima, licima, uspomenu na detinjstvo...) otrgnu od zaborava. Ubrzo su im se pridružili i umetnici koji su poreklom sa prostora Krajine, a potom i drugi likovni stvaraoci iz Srbije... Neki od njih su učestvovali i u likovnoj koloniji Umjetničkog bratstva manastira Krke koja traje već dva deset godina. Danas na izložbi zajedno izlažu kako afirmisani umetnici, neka od najpoznatijih imena srpske likovne scene, tako i mladi autori koji su rođeni znatno posle osnivanja ovog Salona.

narodne zajednice i privremenih institucija kad je reč o KiM.

Osim finansiranja projekata, Komesarijat za izbeglice i migracije redovno održava sastanke sa predstavnicima udruženja i informiše ih o aktualnim programima namenjenim za rešavanje stambenih potreba ove populacije u Srbiji, o aktivnostima koje sprovode BiH i Hrvatska kad je u pitanju rešavanje njihovih prava u tim državama, o merama i koracima koje preduzima država kako bi ova lica ostvarila svoja prava i dostojanstven život.

IVANA ČURKO
rukovodilac Grupe za povratak i saradnju sa međunarodnim organizacijama i odnose sa javnošću u Komesarijatu za izbeglice i migracije RS

Šta nakon rešavanja stambenih problema

„Ljudi kojima rešimo stambeni problem prolaze kroz faze. Prvo su srećni i zadovoljni što konačno izlaze iz kolektivnog centra. Onda upadaju u depresiju jer su u selu u Hrvatskoj imali najlepšu kuću, a sada su završili u nekom seoskom domaćinstvu ili socijalnom stanu. Objašnjavamo im da je to, ipak, bolje rešenje nego da su ostali u dve sobe u kolektivnom centru“

Iako je od ratnih dešavanja na prostoru bivše Jugoslavije prošlo nekoliko decenija, u Srbiji i dalje postoje izbegličke porodice koje nisu uspele da reše svoj stambeni problem. U kolektivnim centrima su ostali oni najranjiviji, koji nisu bili u situaciji da sami uredi svoj život. U rešavanju ovakvih i drugih problema ranjivih grupa ljudi kao što su izbeglice ili ugroženi prirodnim nepogodama, veoma važan aspekt je prikupljanje sredstava, tzv. *fundraising*, čime se bave humanitarne organizacije i fondacije.

O tome kako izgleda proces prikupljanja sredstava za rešavanje izbegličkih problema, „Vreme“ je razgovaralo sa Anom Koeshall, direktorkom Fondacije Ana i Vlade Divac.

Fondacija Ana i Vlade Divac osnovana je krajem juna 2007. godine, nakon što se proslavljeni košarkaš vratio iz SAD. Fondacija se, osim izbeglicama, danas bavi i omladinskim projektima, zapošljavanjem i preduzetništvom mladih.

„Kada se Vlade vratilo u Srbiju, nije znao da izbeglice i dalje postoje i da njihovi problemi nisu rešeni. To ga je dirnulo, posebno zbog toga što su mediji počeli da zaboravljaju izbeglice koje više nikom nisu bile interesantne. Vlade je, zbog toga, 2007. godine iskoristio svu medijsku pažnju usmerenu na njegov povratak i pokrenuo kampanju 'Možeš i ti'. Ta kampanja i dalje traje“, rekla je direktorka Fondacije na početku razgovora.

VREME: To je bio prvi projekat Fondacije?

ANA KOESHALL: Da. Prve tri godine, Fondacija se bavila samo tim projektom i misija je bila da pomogne izbeglim i raseljenim licima koja žive u kolektivnim centrima. Nadali smo se da će za tri, četiri

godine svi kolektivni centri biti zatvoreni, međutim to se nije desilo. I dalje postoje 22 centra, od kojih je 14 u Srbiji, a osam na teritoriji Kosova.

Na koje sve načine ste pomagali porodicama u okviru tog projekta?

Otkup seoskih domaćinstava je jedan način. Naša sela polako odumiru, pa je zbog toga kupovina nekretnina u selima relativno jeftina. Imamo svoje inženjere koji kupljene kuće sređuju i prave ih udobnim za život.

Drugi način je kupovina građevinskog materijala. Tu je i izgrađenih 88 montažnih kuća i na kraju – socijalni stanovi.

Osim toga, sve porodice su nakon preseljenja dodatno pomognute preko naših ekonomskih grantova.

Kako funkcionišu ti ekonomski grantovi?

Naši ekonomski radnici kod preseljenih porodica odlaze zajedno sa socijalnim radnicima. Održavana su savetovanja sa svim članovima o tome čime bi porodica mogla da se bavi sada kada ima rešeno stambeno pitanje.

Neko kaže da bi voleo da ima pčele. Ekonomski savetnik odgovori da tu nije pogodno podneblje za odgajanje pčela, već da treba pronaći nešto drugo. Za otpočinjanje odgovarajućeg biznisa, mi smo im pomagali sredstvima do 2000 evra. Nismo davali novac u kešu, već smo kupovali motokultivatore, plastenike, kokoške, košnice... Nakon pisanja neke vrste biznis plana, naši savetnici prate njihov rad i pomažu im naredne dve godine. Dakle, nismo svima davali kokoške, nego samo onima koji su rekli da baš to žele. Svaki od tih grantova je izrađivan za konkretnu porodicu.

Upravo je u tome razlika u odnosu na druge implementatore sličnih projekata. Kad izbeglica dobije kuću – posao je

završen. Kod nas nije tako.

Ti ljudi su 15 ili 20 godina u kolektivnim centrima. Izgubili su osećaj da se staraju o sebi. Oni su bili radnici, profesori, poljoprivrednici dok su živeli u Hrvatskoj, Bosni, Kosovu, međutim, kada 15 godina živiš u jednoj sobi, to te demoralise. Naš zadatak je bio da ih malo podignemo, da radimo sa njima na psihološkom nivou, da im kažete: vi to možete.

Kako su ljudi reagovali?

Znate, ljudi koji su i dalje u kolektivnim centrima spadaju među najteže socijalne slučajeve i ne verujem da postoji porodica koja nije htela sama da reši svoj stambeni problem da joj se za to pružila prilika. Dakle, tamo su ostale porodice sa fizičkim ili mentalnim bolesnicima, što je i dodatni problem jer neko od članova porodice stalno mora da pazi na ugroženog člana, a to znači da ne može da radi.

Ljudi kojima rešimo stambeni problem prolaze kroz faze. Prvo su srećni i zadovoljni što konačno izlaze iz kolektivnog centra. Onda upadaju u depresiju jer su u selu u Hrvatskoj imali najlepšu kuću, a sada su završili u nekom seoskom domaćinstvu ili socijalnom stanu. Objašnjavamo im da je to, ipak, bolje rešenje nego da su ostali u dve sobe u kolektivnom centru...

Uglavnom, oni su u šoku. To je za njih još jedan novi početak. Deca moraju u novu školu, treba sredina da vas prihvati, treba naći posao, a znamo kolika je nezaposlenost u Srbiji. Težak je taj prelazni period nakon što se presele u svoje novo domaćinstvo. Obično im treba šest meseci do godinu dana da se naviknu i otpočnu sa malim biznisom oko koga im mi pomažemo.

Inače, do sada smo pomogli 640 porodica.

Koliko je to u novcu?

Ukupna vrednost realizovane pomoći za ove porodice je 2,6 miliona dolara.

Šta Fondacija trenutno radi u okviru projekta „Možeš i ti“?

U Smederevu radimo na zbrinjavanju ljudi iz tamošnjeg kolektivnog centra, a u Velikom Mokrom Lugu na Zvezdari gradimo socijalnu zgradu. To je četvrta takva zgrada. Sredstva za nju smo prikupili od individualnih i korporativnih donatora. Prikupiti 600.000 dolara, koliko ta zgrada košta, od individualnih donatora ili malih preduzeća je ogroman i dugačak proces. Mnogo je lakše kada se aplicira za grant kod Evropske komisije ili Vlade SAD.

Za tu zgradu smo sa RTS-om pokrenuli kampanju „Da svi pomognemo“ i ljudi su se pridružili. Imamo sreće što nam mediji pomažu.

Negativna strana u tom slučaju jeste to što proces dobijanja svih neophodnih dozvola dugo traje i mi tu zgradu gradimo, nažalost, već dve godine, a sva sredstva smo imali prvog dana. Prema mom mišljenju, to mora da bude vrlo brz postupak. To je u interesu grada i Srbije. Taj postupak treba da se skрати i da se donatoru omogući da realizuje ono što je predviđeno. Što zbog promene administracije, što zbog inače sporog postupka dobijanja svih neophodnih dozvola,

realizacija projekta se malo odužila, ali ja se ipak nadam će se uskoro i to završiti.

Kako teče sam proces prikupljanja sredstava?

Jedan od načina na koji mi prikupljamo sredstva je preko računa za Infostan. Srećni smo i zadovoljni što nam ljudi u Beogradu veruju i znaju da ih u vezi sa transferom novca uvek izveštavamo i da je sve transparentno. Imali smo 20.000 ključnih beogradskih domaćinstava za zgradu na Zvezdari.

Uključujemo i biznis sektor. Neko nam, na primer, *pro bono* radi skice, projekte; kompanija Veber je dala ogromnu donaciju u materijalu vrednu 100.000 evra.

Radimo i donatorske skupove, ali pre svega u dijaspori, u Americi i Australiji. Za razliku od Zapadne Evrope, dijaspora koja je tako daleko od Srbije vrlo lako se povezuje sa izbegličkom pričom. Veliki broj tih ljudi su bili izbeglice i srećni su što su na neki način uspeli u životu tako da sada žele da pomognu onima koji se do sada nisu snašli.

Tu je SMS broj koji je dosta aktivan, kao i veliki broj volontera koji se uključuju kako bi radili promocije. Bilbord kompanija Alma Kvatro nam je izašla u susret sa besplatnim oglašavanjem jer mi nemamo

budžet za marketing.

Uspostavljanje kontakata sa donatorima traje mesecima. Znamo svi da je krizna situacija u Srbiji i svetu.

Da li je tako bilo i tokom prikupljanja sredstava nakon majskih poplava?

To je bila prirodna katastrofa i tada je ceo svet nakratko čuo za nas pa su i kompanije lakše odvajale sredstva za pomoć. To je bio hitan slučaj.

Tokom poplava, mi smo za dva, tri meseca prikupili 1,2 miliona dolara. Sa tim novcem već smo obnovili četiri škole, tri vrtića, centar za dnevni smešaj i boravak dece sa smetnjama u razvoju i centar za osobe sa dečijom i cerebralnom paralizom. Obnavljamo i 100 kuća i dodeljujemo 100 ekonomskih grantova poput ovih koje radimo sa izbeglicama.

Međutim, sada je istočna Srbija u istoj situaciji, ali za nju pomoći sporo stiže. Velike poplave su bile u maju i tada je bilo mnogo volontera, kompanija koje su donirale svašta, a sada, rekla bih, polovina ljudi nije ni čula da je ista nepogoda zadesila istočnu Srbiju. Zato su mediji bitni. Ako se mediji uključe, onda će problem biti svima ispred očiju i ljudi će pomoći.

M. R.

AZIL U SRBIJI

Pogoniva i snana
zalog sistema

Pravna obnova
međunarodnog
zakona u vezi s
nepostojanjem
Lokalne izdatka
zakona i politika

Problemi u
sustavu
sistema azila u Srbiji

Pravna obnova
zakona i politika

**Srbija na
putu nade**

VREME

AZIL U SRBIJI

**Problemi i
perspektive**

VREME

IZBEGLISTVO

**Status
ili bez
njega**

VREME

IZBEGLIČKA KULTURA

Priče o
bezdomnosti

VREME

INTERNO RASELJENA LICA

**Integracija
ili povratak**

VREME

POVRATNICI

**Između
stvarnosti i prava**

VREME

AZIL U REGIONU

**Balkanski
pristup**

VREME

IZBEGLICE

**Regionalni
stambeni
program**

VREME

AZIL I IZBEGLICE

**Optimizam u
perspektivi**

VREME

SVE PUBLIKACIJE SE MOGU PROČITATI NA INTERNET SAJTU NEDELJNIKA "VREME"

FOTOGRAFIJE: M. Milenković i Vesna Anđić

Projekat "Pogled uprt u evropsko pravo: Izbeglice i azilanti" finansira Evropska unija (preko Delegacije EU u Srbiji) kroz program "Jačanje medijske slobode u Srbiji". Objavlivanje ove publikacije omogućeno je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije isključivo je odgovornost nedeljnika "Vreme" i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec